

FORUMLEZEN MET KUNSTSTROMINGEN

Hannelore Benoit

1 Inleiding

Bij het forumlezen gaat het er vooral om dat leerlingen verdeeld worden in verschillende groepen. Waarbij telkens een verschillende groep de leesgroep of het forum is. Het forum krijgt als opdrachten: een tekst voorbereiden om die voor te lezen aan de groep, informatie opzoeken over de tekst, vragen beantwoorden van de luistergroep, zelf vragen stellen over de tekst, een taakverdeling opmaken waarbij ieder lid van de groep een specifieke taak krijgt.

Forumlezen is daarom ook een vorm van coöperatief leren.

Om dit nog iets duidelijker te maken, geef ik hieronder de definitie van coöperatief leren. Over de voordelen van deze werkvorm zal ik het later nog hebben.

Bij coöperatief onderwijs werken leerlingen in kleine groepen op een gestructureerde manier aan een opdracht met een gezamenlijk doel. De samenwerking is niet alleen nuttig voor het eigen leren, maar ook voor de gehele groep. De leerlingen leren met en van elkaar.

2 Eigen ervaring

In de les die ik gegeven heb over kunststromingen werd niet alleen met die opdrachten gewerkt, de leerlingen kregen daarbij nog een aantal opdrachten en gerichte vragen over de tekst.

Een les over verschillende kunststromingen is meestal een vrij zware en ook moeilijke les. Daarom wilde ik eens proberen om die lessen zo aantrekkelijk mogelijk te maken en de leerlingen vooral zelf laten werken en opzoeken.

Daarvoor heb ik ook de leerlingen in groepjes van een drietal leerlingen verdeeld. Elk groepje kreeg een aantal stromingen voor zijn rekening. Groep 1 had het over de kunst in de oudste tijden en de oudheid (tot 500 n Chr), een volgend groepje moest de kunst in de Middeleeuwen behandelen, groep 3 kreeg de nieuwe tijd (van

1600 tot 1900) voor zijn rekening en een laatste groep had het over de moderne en de hedendaagse kunst.

Elke groep kreeg om te beginnen een tekst en een opdrachtenblad. Ze moesten de tekst lezen en het belangrijkste onderlijnen, wat in een basisschool niet gemakkelijk is, omdat veel leerlingen nog niet goed kunnen uitmaken wat detail en wat hoofdzaak is. Dit is dan ook een onderdeel waar je als leerkracht goed de verschillende groepen moet sturen. Daarna moesten de leerlingen de opdrachten die bij hun tekst hoorden oplossen, waardoor ze opnieuw in contact kwamen met de hoofdzaak van hun tekst.

Na het maken van de gegeven opdrachten was het de bedoeling dat de leerlingen een soort presentatie van hun stromingen maakten. Een deel daarvan hield in dat de leerlingen hun tekst voorlezen aan de groep. Dit was echter niet voldoende. De tekst moesten de leerlingen kunnen koppelen aan een aantal foto's of prenten. Daarvoor kregen de leerlingen heel wat tijd en materiaal ter beschikking. Er waren in de klas heel wat kunstboeken aanwezig. De leerlingen konden ook gebruik maken van de computer en verschillende encyclopedieën op cd-rom.

Daarbij kwam dat na elke presentatie ook tijd vrij werd gemaakt voor vragen vanuit de klas. Het werd dan ook duidelijk gemaakt aan de leerlingen dat ze zelf een aantal vragen moesten bedenken waarmee ze zich konden voorbereiden. Ze leerden wat achtergrondinformatie opzoeken om zo de verschillende vragen te kunnen beantwoorden.

Als alle groepjes klaar waren met het voorbereidend werk, konden de verschillende presentaties starten. Daarbij heb ik rekening gehouden met de chronologische volgorde van de stromingen om zo elk groepje aan bod te laten komen.

Mijn ervaringen met dit soort lessen was heel positief, de leerlingen hadden er plezier in, hebben naar eigen zeggen veel bijgeleerd.

Deze lessen nemen natuurlijk iets meer tijd in beslag dan een gewone les, waarbij de leerkracht doceert.

Je moet rekenen op één tot twee lestijden voor het lezen en maken van het opdrachtenblad. Afhankelijk van de teksten die worden gebruikt en de opdrachten die gemaakt moeten worden.

Daarbij moeten de leerlingen voldoende tijd en mogelijkheden krijgen om hun info en documentatie op te zoeken die nodig zijn voor hun presentatie. Daarvoor hebben leerlingen ook een twee tot drie lestijden nodig. Waarbij ze dan natuurlijk ook nog eventueel thuis verder zoeken.

De presentaties en de duur ervan zijn afhankelijk van het aantal groepjes die aan bod moeten komen.

Als leerkracht is het ook een volledig andere manier van werken. Eerst en vooral is de voorbereidende taak toch groter dan bij een traditionele les: de teksten moeten op niveau van de leerlingen zijn, er moeten reeds opdrachten gemaakt worden en vooral moet ervoor gezorgd worden dat de leerlingen voldoende materiaal hebben

bij hun opzoekingswerk. Een selectie in het materiaal is wel noodzakelijk, zodat de leerlingen gericht kunnen zoeken en we kunnen vermijden dat de leerlingen door het bos de bomen niet meer kunnen zien. Vooral voor een lagere school is dit belangrijk.

Je deelt de groepen ook beter zelf in zodat je heel duidelijk heterogene groepen krijgt, zodat de sterkere leerlingen de zwakkere kunnen helpen bij het werk. Je moet de leerlingen ook sturen en helpen bij de rolverdeling van de groep. Het is van groot belang dat iedereen een taak heeft en dat die taken ook verdeeld worden naar ieders kunnen. Een sterkere leerling kan beter de leiding nemen, terwijl een zwakkere leerlingen de niet onbelangrijke taak kan krijgen van materiaal manager of bemiddelaar. De materiaal manager zorgt ervoor dat alle materiaal tijdens de presentatie er is, boeken op de juiste pagina opengeslagen liggen, ... Als bemiddelaar kan die leerling zorgen voor een positieve sfeer en hij of zij bemiddelt bij eventuele conflicten in de groep. Je mag zeker niet vergeten dat elk groepje een verslaggever nodig heeft.

Als leerkracht moet je vastgelopen groepjes weer op gang kunnen brengen, waarbij het de bedoeling is dat je geen pasklare antwoorden geeft op de vragen van de leerlingen. Het is beter dat de leerlingen door middel van een bijkomende vraag terug verder kunnen.

Nog een belangrijke taak van de leerkracht tijdens dit soort lessen is het observeren van de leerlingen. Je ziet hoe de leerlingen problemen kunnen oplossen, hoe ze samenwerken en nog veel meer.

Als laatste moet je ook regelmatig feedback geven op wat je ziet. Dit zowel tijdens het groepswerk als tijdens de presentatie.

3 Waaron coöperatief leren en forumlezen invoeren?

De belangrijkste argumenten die gebruikt worden om het in te voeren zijn:

- Doortoepassing van coöperatief leren bevordert je met name sociale vaardigheden als samenwerken, communiceren en verantwoordelijkheid dragen. Iedere leerling van de groep zal zich verantwoordelijk voelen voor zijn of haar aandeel in de groepsopdracht. Daarnaast voelt iedereen zich ook verantwoordelijk voor de gehele opdracht. Daarom is het ook zo belangrijk dat alle leerlingen een specifieke taak binnen de groep krijgen.

Coöperatief leren en forumlezen is ook niet zomaar samenwerken. Het is heel wat meer dan dat. De leerlingen werken samen aan een heel specifiek doel waarbij de leerlingen met en van elkaar leren.

- Coöperatief leren is een effectieve manier om cognitieve doelen te bereiken. Het is trouwens al langer bewezen dat men door iets te doen, dit beter zal onthouden.
Daarmee wil ik zeggen dat samen over bepaalde zaken praten en nadenken, informatie opzoeken, experimenteren, gezamenlijk voorbereiden, het uitvoeren van een presentatie over het algemeen een effectievere werkvorm is dan luisteren en kijken. De leerlingen zullen dus heel wat meer onthouden over de leerstof wanneer ze zelf hebben kunnen handelen, dan wanneer de leerkracht alles doceert.
Om dit voor alle leerlingen van het groepje te doen slagen is het heel belangrijk dat ook alle leerlingen effectief worden betrokken in het samenwerken en de interactie tussen de leerlingen.

- Bij het derde argument moeten we even het leren op school onder de loep durven nemen. Het leren op school is vooral gericht op het verwerven van vaardigheden, informatie, begrip en attitudes. Bij deze werkvorm wordt aan dit allemaal gewerkt.
Er wordt duidelijk gewerkt aan volgende vaardigheden: communiceren (De leerlingen moeten met elkaar overleggen.), samenwerken, werken met computerapparatuur (Bij het opzoeken van de informatie.), Doelgericht opzoeken van informatie, ...
Het verwerven van informatie gebeurt tijdens het lezen van de tekst, het oplossen van de opdrachten en het opzoeken van de documentatie en achtergrondinformatie. Die verworven informatie geven de leerlingen dan ook door aan de andere groepen tijdens hun presentatie, waarbij die leerlingen opnieuw nieuwe informatie verwerven.
Begrip wordt hier vooral verworven tijdens het opmaken van de presentatie, want hier moeten de leerlingen de verworven kennis en informatie kunnen toepassen en duidelijk kunnen maken naar anderen toe. Daarvoor is begrip nodig.
Van het verwerven van een attitude is sprake wanneer de leerlingen een bepaald gedrag hebben geleerd. Tijdens het coöperatief leren en forumlezen gaat het vooral om volgende attitudes: het nemen van initiatief, nemen van verantwoordelijkheid maar ook eens afstand doen van bepaalde verantwoordelijkheden, zodat iemand anders deze terug kan opnemen.

- Forumlezen is een zeer flexibele werkvorm. Je kunt het op ieder moment van de dag gaan toepassen, in verschillende fasen van de les, in de verschillende vakken. Je kan een volledige les of lessenreeks gaan uitwerken die op deze onderwijsvorm is gebaseerd, maar ook één bepaalde oefening kan je op die

manier gaan behandelen, waarbij we dan spreken over een tien minuten van de les gebruiken voor deze werkvorm. Het kan verstandig zijn om klein te beginnen, zodat de leerlingen de samenwerkingsvaardigheden kunnen leren en oefenen op kleine schaal. Begin met groepen van twee leerlingen en korte opdrachten. Daarna zal het dan ook heel wat gemakkelijker zijn om met grotere groepen en langere opdrachten te gaan werken, vooral omdat de leerlingen stap voor stap de manier van werken leren kennen. Ze zullen vlot en op een aangename manier met elkaar en de werkvorm kunnen omgaan.

Bibliografie

De computer en coöperatief leren
([http:// www.bigmith.com/3_ned_teach.coop.htm](http://www.bigmith.com/3_ned_teach.coop.htm))